

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček!“

Štev. 4.

V Ljubljani, 1. aprila 1899.

Leto XXIX.

Mojemu tiču.

Čez gôre visoke, široko morjé
Nazaj si spet k meni priletel,
Da v mojem vrličku mej veje gosté
Si gnezdece nežno bi spletel.

Zakaj li priletel iz južnih si dalj,
Ostavlil dežele cvetoče?
Kaj v sreči nesrečnih se spomnil si tal,
In moje se spomnil si kočé?

Ne veš, da ledeni zrak véje še tod?
Hudobneži bodo pazili,
Da nežnih mladičev ti vzamejo rod,
Da tebe celó bi vlovili.

A dobro poznam nagon ti srcá,
In tvoje poznam hrepenenje;
Utešiti moglo ni tvojih željá
Ni cvetje krasnó, ni zelenje.

Poletel si v kraj, kjer si bil se rodil,
Poiskal si oni grmiček,
Da v gnezdecu mehkem mladiče gojil
Boš zopet, moj ljubljeni tiček.

Le váli, le gôji, jaz čuval ti bom,
Da gnezdeca kdo ne razdere,
In pazil in stražil bom skrbno tvoj dom,
Da tičkov ti kdo ne pobere.

O d o m u pa, tiček, prepeval mi boš
V sprelepih večerih poletnih,
Ljubezen do njega ogreval mi boš
In zabil sam krajev boš cvetnih.

Angelar Zdénčan.

Pri Korenikovih.

(Povest iz sredine tega stoletja. — Spisal *Pivčan.*)

V.

lika, seveda prava olika, katera soglasno izobrazuje in oblažuje vse dušne sile, je pa res velika dobrota za človeka. Kako takega človeka vse bolj zanima, kamor se ozre; koliko lažje in natančneje razumeva v cerkvi besedo božjo; koliko bolj zbran in po-božen je lahko pri službi božji in pri molitvi, ker so mu bolj razvite dušne moči itd. Osobito pa ga zanima v naravi stotero rečij, za katere se nevedni človek niti ne zmeni ne. Cvetlice ga vsako leto pozdravljajo od vseh stranij kakor stare znanke; veselo jih nagovarja: tebe tudi poznam, pa tebe tudi, in tebe . . . o, kako vas je lepo oblekel dobri Bog! Kako domačega se čuti v gozdu: ljube ptičice pozna že po glasu, znane so mu navade raznih živalij, velikih in malih, po vodi in po suhem, po travi in po mahu . . . Vse ga zanima!

Vse take ugodnosti prave olike si lahko opazoval pri našem vrlem dijaku, preblagem Tončku. Preživel je tako marsikatero srečno uro veselih počitniških dnij. V veseli naravi se je otresel pogostokrat mučne misli, da ima ubožne stariše, ki mu ne morejo ugoditi vsega, kar bi si želel, da ga nekaterniki v vasi ne vidijo radi, četudi ni nikomur vedoma storil nič žalega. Zgodaj v jutro si ga videl na robu skalnate Osojnice, ko je opazoval vzhajajoče solnce. Na potu k sv. maši v pol ure oddaljeno farno cerkev, kamor je hodil slednji dan, sédel je dostikrat na cestni kamen in zrl v svetlo roso, kjer so prehajali lesketajoči se biseri v sive meglice, ki so se leno vzdigovale kvišku. S knjigo v roki se je kaj rad sprehajal ob bregu bistro tekoče Pivke, ki je kmalu po njegovem dohodu bila narastla skoro toliko, da je bila sicer precej globoka struga popolnoma zalita. Ker je imel mehke in dovzeten čut do vsega, kar nam ponuja narava lepega, pečal se je bolj z okolico nego s knjigo, četudi jo je odprto nosil med prsti.

Nekega vročega popoldne je zopet stal ob vodi, kjer je bila deloma jako globoka in skrita mej grmovjem; motril je v globini sive ščuke s ploščatimi glavami, prežeče na plen, in mlado čredo belkasto svetlih klenov, ki si je neizkušena upala tja do njegovih nog, kjer je sedaj pa sedaj spustil suho drobtinico kruha.

Nato je začel stikati po rakah, kateri se skrivajo pod skalami in po luknjah ob bregu; a ves čas so ga motili tudi krasni metulji, ki so priletavali in odletavali, ter razni žužki, ki se nahajajo v obilici o takem času v takih krajih. Toliko ga je zanimalo naravoznanstvo, da skoro ni čutil hude vročine, s katero je pripekalo poletno solnce. A slednjič mu je vendar-le tudi vročina prenadležna; prav potrebno se mu zdi, da bi se nekoliko ohladil in okrepčal v tako vabljivi Pivki, saj se je tudi v šoli priporočalo kopanje, zlasti v taki vodi, kjer je mogoče veliko plavati. Zažene se v sredo potoka . . .

Toliko se pogostokrat zanesemo na svoje oko, ta res pravi biser našega zdravega telesa, a vendar, kako nas časih vara, kolikrat zapelje v nesrečo! To bridko resnico je spoznal Tonček takoj, ko je bil na sredi struge. Toliko časa je meril na bregu visočino Pivke na tem mestu in stavil bi bil, da ne seže do ram. Sedaj se je pa stezal na vso moč, če je hotel dobiti na površju zraka v nenasitljiva pljuča. Voda, ki je bila tu kaj naglega teka, tirala ga je s seboj dalje ne brineč se za njegove klice, ki so se mu izvijali iz prsij radi nakratnega strahu vsled tolike prevare. Ko ga zasukne vrtnec z vso močjo par sežnjev dalje, zmanjka mu tal pod nogami in, ker revež ni poznal one spretnosti, da bi si pomagal s plavanjem, nikne pod površje...

Vse svoje moči napne, da pogleda zopet iz nemilega mu skrivališča, vsope kolikor mogoče zraka, zakriči in zopet potone...

To se ponavlja nekaj časa, nazadnje ga pokaže vrtnec zopet na dan, a ne gane se več in ne zmeni se za moža, ki se je uprav sedaj zagnal oblečen v globino, prijel ga s svojo koščeno roko in z drugo na vso moč vodo okoli sebe otepavajoč prinesel ga srečno do brega in ga položil na trato.

Minulo je dokaj časa, predno se je Tonček zavedel, odprl oči in zroč v človeka, ki ga je drgnil po podplatih in mu sedaj pa sedaj kanil neke kapljice v usta, spoznal Florijana. Ta vrli prijatelj Korenikove hiše je delal z drugimi železniškimi delavci, ki so za streljaj daleč za grmovjem obdelovali in vozili kamenje za most čez Pivko. Ko je zaslišal mili klic iz zakrite bližine, je takoj spoznal, da mora biti kdo v veliki nevarnosti. Bliškoma teče na pomoč, in hvala Bogu, ravno da še o pravem času. Z njegovo pomočjo se je Tonček nazadnje vendar postavil na noge in oblekel. Vendar domov si ni upal. Kakor bi ga bile zapustile vse moči, zleknil se je pod hrastom, kjer je zapazil knjigo, ki jo je prebiral pred kratkim. Ne meneč se zanjo je zrl hvaležno v svojega rešitelja.

Kmalu pride tudi nekaj drugih delavcev bližje, mej njimi Grga, katerega je poslal oče gledat, kaj dela Florijan toliko časa, da ga ni na delo. Florijan ga prosi, naj mu pomaga nesti reveža domov, a hudobnež se zasukne na jedni nogi in se še usti prav robato:

„Kaj, h Korenikovim da bi šel! Gorje mi, če bi zvedeli to oče! Pustite ga; kadar se naveliča ležati ondi, jo bo že sam pobrisal. Kaj mu je bilo treba toliko vode požreti!“

Še marsikaj bi grdun naklepal, a Florijan ga ni poslušal, marveč zaklical je po cesti idočemu vaškemu pastirju, ki je imel vsled vročine dopust do štirih popoldne, naj pride bližje. Temu dopové v kratkih besedah, kako in kaj, in mož je koj pri volji, da pomaga nesti nesrečnika domov...

Da je bil strah pri Korenikovih nepopisno velik, ko so jim prinesli njih ljubljenca vsega prepadenega in onemoglega domov, ni nam treba še posebej omenjati. Da je imela Anka kar rdeče in otekle oči od obilega joka, ko je stala cela dva tedna ob bratovi postelji, čudil se ne bo nihče, kdor je poznal to blago deklico. Saj bi bila rada postregla celó ptujcu v jednaki nesreči, nikar le svojemu tako ljubljenu bratcu. Res, sedaj mu je

bila dvakrat sestra: prava sestra, poleg tega pa še „usmiljena sestra“, ki mu ni znala le spretno streči, marveč ga tudi lepo tolažiti, celó razveseljivati v mučni bolezni.

VI.

Omenili smo že v prejšnjih poglavjih Tončkovega brata Poldeta. Začetkom letošnje zime je bil nastopil svoje štirinajsto leto in marsikdo bi mu jih bil prisodil več, kajti bil je deček, ki se ni zbal nobenega svojih sovrstnikov, cvetočih lic in sploh trdnejše narave nego brat — dijak. Zato ga je tudi gostač Florijan rad jemal s seboj na delo. Tako je tedaj že v prvih letih delal starišem to veselje, da jim je mogel izročati svoje zaslužene novce nele v shranitev, temveč v pomoč v njih stiskah in zadregah, koje so imeli z grajenjem nove hiše.

A še bolj nego tega zaslužka so bili vsi domači veseli njegovega dobrega, zares blagega srca. Kako sočutno je poleg sestre Anice skrbel za bolnega brata dijaka. Kadar je prišel z dela domov, vselej je bila prva pot k bratovi postelji in skrbno je popraševal po njegovem zdravju, ga li hudo boli, ali bo kmalu okreval itd. S sestrico Anko sta se dogovorila, koliko rožnih vencev in križevih potov bosta izmolila za bratovo zdravje; tudi to sta sklenila, da pojmeta oba k spovedi in k sv. obhajilu v zahvalo, če ljubi Bog reši Tončka. In ko sta se nekega dne že odpravljala, jima reče bogoljubna mati:

„Počakajta še nekaj dnij, da se Tonček popolnoma utrdi; potlej pojdem jaz tudi, pojdemo vsi hkrati; to bode najboljša zahvala za preveliko dobroto.“

Lep družinski praznik je bil oni dan, ko so izpolnili to obljubo; mejsebojna bratovska in družinska ljubezen je bila po prestani nesreči še pristrčnejša, zadovoljnost pri Korenovih še večja.

A kaj hočemo, ko je pa zemeljska sreča tako nestalna; kjer se vgnezdi jedna nesreča, pridruži se ji tako rada še druga, sedemkrat hujša.

Drugi dan po oni skupni zahvali je prišel Polde nenavadno zgodaj domov z dela. Takoj so vedeli domači, da se je pripetilo nekaj, četudi ni bilo sprva besede spraviti iz njega. Tudi ga je izdajala preveč očitno neka pobledele rdečica na njegovem licu, in oči, ki niso bile tako živega in bistrega značaja nego sicer, marveč so sedaj pa sedaj silile celó debele solze čez trepalnice, katere je pa skušal deček kolikor mogoče zakriti. Nekaj časa se mu to res posreči, a ko zagleda na vratih stranske izbe Tončka, ki mu pride naproti in mu sočutno pogleda v solzne oči, zjoka se na ves glas.

Domačim je to čimdalje bolj neumljiva uganka.

Na premnogo izpraševanje, ki je cikalo nazadnje že na nejevoljo in pretenje, dal je deček vendar-le od sebe znamenje, da ni še zabil govoriti.

„Nič več — ne grem — k železnici-ci —“ jeclja s pretrganim glasom, ker mu jok preseka še vedno slednjo besedo, ki jo izvlečeta roditelja iz njega.

Na prigovarjanje dijakovo ga pusté, da se umiri. Nato nadaljuje:

„Na onem nasipu pri mostu sem izkladal kamenje, izprožil po nesreči koničast obrobek, da se je valil po strmini in zadel Grgo, ki je stal pod nasipom, da se je ta ugledavši mene na vrhu takoj zleknil po tleh. Cestnik prihiti takoj zraven, pomaga mu na noge, nato me pokliče dol in me pred vsemi tako ozmerja, da nisem vedel, kje stojim:

„Kaj, tako te je učil oče, ki se šteje za svetnika, tako druge ljudi pobijati! Meniš-li, če je brat priberačil v mesto in se tam zaril v bukve in začel igrati gospoda, da ti je že radi njega vse dovoljeno? Le nikar si ne utepaj v glavo, da ga boš gledal kdaj preoblečenega na leci, ampak za biriča bo, pri vseh tisoč vragih, za biriča!“

Dečku zaduši zopet obilen jok besedo. Domači s Semčevimi vred so stali molčé okolu njega kakor ljudje, katere je prevzela v dno duše neprijetna in neljuba vest.

„In zakaj me je tako nadeval?“ začne zopet Polde ihtéč. „Zato, ker je že davno iskal prilike, da bi me odslovil od dela. Da je Grga vso svojo bolečino ponajveč hlinil, videl sem takoj, ker je po mojem odhodu krohotaje se zarobantil in odšel na delo, kakor po navadi.“

Korenika je skušal sinka kolikor mogoče potolažiti in pogovarjajoč se nato s Semcem in svojo ženo prišel je do sklepa, da se je znani hudobnosti Cestnikovi pridružila tu tudi pijanost, kateri se je udal mož popolnoma, odkar se je bil naselil Polaj v vasi. Tej misli je pritrdil tudi Florijan prišedši zvečer z dela in pripovedoval je zbranim znancem pred hišo dolgo v noč, kako so domači delavci po Poldetovem odhodu godrnjali nad Cestnikovim činom in ogibali se Grge.

Nenavadno soperično je bilo drugi dan ozračje. Nekako mrklo je prodiralo solnce svoje pekoče žarke skozi neštete meglice, ki so polnile v komaj dogledni obliki nebesni prostor, vendar si je stari Kobnè, selski nočni čuvaj, idoč po vaškem pašniku vedno brisal pot s čela sedaj z veliko rdečo ruto, sedaj z rokavom svoje ohlapne, hodnične srajce. Poleg svoje službe, ki se je po prvem moškem kolenu podedovala pri Kobnetovih, odkar stoji vas, pečal se je Kobne še s postranskim zaslužkom, da je narejal izborne brezove metle, izdeloval iz svinjskih kož osrednja za mlatiške cepove in kar je bilo še potrebnega v skednju.

Videč, da je zastonj ves trud, iznebiti se s platnom obilega potu, ki mu je kar zalival male oči, začne Kobnè počasneje korakati. Zroč nepretrgoma predse šteje po svoji navadi na prste zaslužek zadnjih dnij in ne opazi male čede ob potu, ki je radi vročine podela v senco zelene lipe, in dečka sedečega ne daleč proč pod košato jelšo. Šele, ko ga ta ogovori, ustavi se starec in, vzdignivši desnico nad obrvi, ker se mu je le preveč bliščalo solnce, spozna Korenikovega Poldeta.

„Ti danes paseš?“ začudi se čuvaj in ga še vedno motri izpod obrvij, kakor bi ne mogel verjeti, da je on.

„Sveti Jernej je danes, oče. Čednik je odšel na semenj v Postojno in tako moramo opravljati danes njegov posel drugi. Jaz imam našo živino, Semčevo in Smodinovo.“

„Tako, tako. Kaj pa, ali k železnici ne greš več? Kakor sem slišal, te je precej zdelal Cestnik. Vsaj Polaju je tako pravil.“

„Kobnè, lepo vas prosim, molčite o njem, mene ne bo več predenj.“

„Tako, tako. O kako danes peče in žge to solnce! Ta soparica nepomenja dobrega. Nevihto bomo imeli, nevihto. Glej, kako se dvigajo nad Nanosom megle, in kót med Vremščico in Šico je tudi zaprt.“

Kobnè se ozira nekaj časa v ono stran, kjer se je čimdalje bolj temnilo in oblačilo, in premišlja, bi-li šel naprej ali se vrnil.

„Kam ste pa namenjeni?“ vpraša za nekaj časa Polde, katerega je že začela skrbeti bližajoča se nevihta. Zdelo se mu je tudi, kakor bi bilo zagrmelo v daljavi.

„Butaro cepičev bi rad urezal. Sedaj pa ne vem — nič — na burjo se je obrnilo. Ne bo hudega.“

Rekši koraka Kobnè dalje in se izgubi v bližnje ‚cerje‘, vaško hosto, ki se prostira od pašnikov tja v Javornik in ki je dobila ime radi množine tu rastočih cerov.

Čuvajevo vremensko prerokovanje, na koje se je Polde toliko zanesel, da se ni ganil iz dolinice, pokazalo se je le prekmalu kot ničevo. Oni oblaki, ki so se jeli pred kratkim prikazovati na zahodu, spremenili so se kmalu v sivočrne kôpe, množili se, gostili in slednjč prevlekli vse nebo. Grom se je čul izza gorâ; vihar je šibil in prigibal drevesom vršiče. Polde se na zadnje le pripravi, da bi gnal domov, a v tem hipu mu kane na roko kaplja, nato druga, tretja, in v hipu se privleče čez Grmačo cela ploha. Deček se stisne v dve gubi k jelši, zavije skrbno v svojo malo suktnjo, zaviše kraje starega bratovega klobuka navzdol in čaka, da se preleti...

Kakor bi nebesni izvori hoteli oddati vse, kar hranijo v sebi, tako je začelo padati, vmes je rezal rdeč blisk, da je ubogemu pastirju kar jemalo vid. Grom je tresel tla pod njim, da je revež kar trepetal.

Že se je nagnil hudourni oblak proti Javorniku — vsaj Poldetu se je zdelo tako, ker je blisk nad njim ponehaval — a — nesreča! — sedaj ureže blisk v jelšo. Veje in mladike leté na vse križem, deblo se prekolje po dolgem — in Polde?!... Še vedno počiva pod jelšo in se stiska krčevito v ogrinjalo, a ne več po koncu sklonjen v gube, marveč po tleh se je zleknil, in gleda stekleno izpod osmojenih obrvij in očrnelega čela proti nebu, kamor je ravnokar splaval njegov duh — — —

Prišel je k njemu mož, da bi mu pomogel, a ni ga videl več. Kobnè je došel prepozno, a vendar poln upanja, da ga še reši, ga zadene na rame in nese na dom.

* * *

27. avgusta 1854.

Predragi Ivan!

Pred malo dnevi si moral dobiti moje sporočilo o nesreči, ki me je zadela radi moje neprevidnosti. Popisal sem Ti natanko vso nesgodo, ker Ti nečem prikrivati ničesar. Znabiti je Tvoj odpis še na potu, saj vem, da si v skrbi, kaj je z menoj. A ne

čudi se, da Te prehitim jaz s drugim pismom. Res je, okreval sem, hvala Bogu, vsaj za silo, a to ni jedino, kar Ti imam sporočiti. Glej, utehe in duška svoji boli iščem v teh vrsticah, v katere hočem izliti svoje gorje, dasi je tako vsaj nekoliko olujšam. Saj si mi Ti za Bogom in mojim dušnim voditeljem jedini, kateremu lahko potožim svoje žalostne razmere. Na domače se ne morem obrniti, ker oni trpijo jednako, če ne še več nego jaz.

Ti jedini veš, kako sem se veselil letošnjih počitnic hoteč jih uporabiti v razvedrilo in krepilo dušnim in telesnim močem. Gotovo se še spominjaš, ko sva se pogovarjala sadnji večer pred slovesom, da se bova celo skušala v dopisih, kateri bo veselejših stvari poročal drugemu. In vendar, kako so se moje najslajše nade spremenile v dim! Da, zgodilo se je upravi nasprotno. Komaj sem prebolel hudo mrslico, ki me je napadla radi one strašne nesgode pri kopanju, in je moje domače minil prvi strah, že je segla nesreča s svojo neusmiljeno roko mnogo hujše v našo družino.

Gotovo Ti je znano, da sem Ti pripovedoval včasih, ko sva se sprehajala po vrtu svojega stanovanja, kako veselje imam prišedši domov s bratom, ki me vedno težko pričakuje. In res sem imel rad Poldeta, kolikor more ljubiti človeško srce one, ki mu stojé po sorodstvu najbližje, a se mu omilijo tudi po blagovitosti. A glej! — včerajšnji dan smo ga pokopali . . . Grosno, kaj ne, in hudo! Da si me Ti videl, kako se mi je trgalo srce žalosti, ko so začele grometi lopate neusmiljeno črno prst na mojega preljubega brata, gotovo bi me okaral in mi očital malosrčnost in celo obupnost. Vendar bi mi kolikor toliko delal krivico. Ti bi me opozoril, naj obrnem svoje srce in oči tja gori, kjer jih je našlo uteho na tisoče. To je bila tudi meni prva skrb. Kako bi mogel drugače prenesti toliko bol! Pomisli tudi, da ga ni nakratnega sdravila za ranjeno srce, zlasti če je rana zasekana globoko v sredino. To se je zgodilo tudi pri meni, kar mi tudi Ti pritrdiš gotovo, če Ti povem, da je Poldek pred dvema dnevoma sdrav in čvrst gnal na pašo nekaj drobnice, da je vstala med tem huda ura, in da ga je prinesel vaški čuvaj domov mrtvega — sade tega od strele — oh! — — Je-li mogla neizprosna izvrševalka ukazov božjih, bela smrt, na strahovitejši način mahitati po tej cvetki in jo še silnejše presaditi v boljši vrt?! Največja tolažba ob tej britki zgubi je nam vsem to, da je bil dva dni pred to nesrečo še pri spovedi in svetem obhajilu. A natančneje Ti bom opisal o drugi priliki, danes ne morem, mi je prehudo. Le nekatere okoliščine Ti še omenim, ki se tičejo tega prebritkega dogodka. Koliko se trudim sedaj, da bi odvzel ljudem toliko nespametnih predsodkov, ki jim polnijo glave! Nekateri zavračajo vso krivdo na Cestnika, ki je spodil dečka s dela. — Tega človeka sem Ti

opisal v sadnjem pismu, ko sem Ti tožil o slobnosti nekaterih ljudij, ki me ne morejo pustiti v miru. Vendar ga imam še vedno za toliko moša, da bi mojemu Poldetu ne privoščil kaj takega. — Drugi so se oprijeli vere, da je ona dolinica, kjer se je to zvršilo, nesrečen kraj, in da je bilo to še od rojstva usojeno dečku. Kakor vidiš, v mojem kraju se drži ljudstva še marsikaj, kar ima svoj izvor v nekdanjem poganstvu naših pradedov. A kam sem šašel, da Ti opisujem take stvari, saj sem se vendar namenil iskati utehe pri Tebi. Dragi Ivan, pridi tolašit in tešit svojega prijatelja! Sedaj Te najbolj krvavo potrebuje. Pa kaj pisarim to! — Minil bo celi teden in morebiti še več, predno dospó te vrstice skosi vse pošte tja onostran Kamnika Tebi v roke. O, železnica, da bi bila še skoro sgrajena! — No, če se ne vidiwa preje, prideva skup v mestu, kjer se pričnó še za tri tedne šole. Ostani zdrav in odgovori kaj kmalu Svojemu

Antonu.

Zaznamovani dnevi.

(Spisal F. Štrukelj.)

IV. Velikonočne počitnice.

Poldek, počasi, slišiš, le počasi in previdno, da Tilka ne omahne!“ Tako je svarila gospa Sivčeva svojega dobro sedemletnega sinka, ki je bil živ kakor živo srebro in je poskakoval po tramu, na katerem se je ujčkal čez debel hlod s sestrico. Materin opomin je bil kaj potreben. Poldek se namreč ni prav nič bal in nič hotel razumeti, da bi bilo sestri možno pasti, kadar jo je zaujčkal v višavo. Tilka je bila pa izprva zelo boječa. Res jo je veselilo ujčkanje, saj je bilo tako prijetno vzdigovati se in zopet plavati proti tлом, toda prav varna se ji pa le ni zdela ta igra, zato se je krčevito držala trama in sedela na njem trdo kot klòp. Sčasoma pa, ko je šlo vse po sreči, dobila je pogum in se srčno smejala Poldku, ki se je zvijal in gibal kot gibčna mucka. To je Poldka še bolj spodbadalo, še silneje se je poganjal in zibal tram.

„Poldek, Poldek, ne preveč, kaj sem poprej rekla?“ morala mu je mati vnovič zaklicati.

„O saj ni prehudo“, zagovarjala je Tilka bratca in bila vsa srečna na tramu.

„Pa vendar — le po pameti se ujčkajta, da se kaj ne zgodi“, učila je skrbna mati.

„Nama ne bode nič, saj se znava dobro, kaj ne, Tilka?“ ponašal se je Poldek in nadaljeval svoje burke.

No, posebne nevarnosti ravno ni bilo, saj je imel hlod zarezo, da je po njej tekel tram. Zato jima je bila ta zabava tudi dovoljena, toda previdnost nikoli ne škoduje.

Lepo sta se ujčkala! V višavo — pa zopet do tal, in vnovič in še jedenkrat, pa zopet in le in le. Tilka in Poldek sta bila vesela, zlasti poslednji, zakaj šole in mesta se je bil že silno naveličal.

Da ne bode ugibanj in vprašanj, naj povem ob kratkem nekaj o Poldkovem očetu in o njem samem. Gospod Sivec, Poldkov oče, je bil sodnik v mestu. Ondi je imel najeto stanovanje v drugem nadstropju. Pa če bi bila Poldkova beseda toliko veljala, kakor ni, že davno bi se bili preselili v pritičje. Lepo vas prosim, ali je za kaj stanovanje v drugem nadstropju, če se še majhno poskočiti ne sme, če je človek karan zaradi najmanjšega ropota češ, tiho in mirno, da se oni iz prvega nadstropja ne bodo pritoževali. Ali hvala Bogu, da ni bilo treba zmeraj mirno žedet v tem pustem stanovanju drugega nadstropja! Gospod Sivec si je namreč že pred več leti kupil posestvice v Dolinica in si ob prijaznem potočku sezidal lično hišico, kamor je zahajal s svojo družino, kadar je le količkaj utegnil. Tudi Poldka je semkaj vleklo, posebno pa še sedaj, odkar je začel jesti z veliko žlico učenost prvega razreda ljudske šole. Bil je že cel učenjak: poznal je že vse male črke, no za velike se še ni menil, pisal je že tudi nekako pisavo, težko če ni bila arabska ali kali, naši je bila kaj malo podobna; znal je že gladko sešteti prstke na obeh rokah, pa znal je še več, to se vé, da ni mogoče v par besedah izreči vsega, kar se je on učil dolgega pol leta. Zaradi težav učenja je torej še posebno hrepenel po Dolinica, da bi si tamkaj odpočil, saj v mestu ni bilo nikjer pravega prostora za to. Doma so ga vedno opominjali: „Mir, mir, pst, ne poderi vsega!“ na izprehodih pa so mu šepetali: „Spodobno se vedi, poglej, koliko ljudij te gleda!“ V Dolinica pa vsega tega ni bilo, tu se je vsaj pošteno izpreletel in naskakal, saj so imeli pri hiši prostoren log, pa tudi sosedje mu niso šteli za greh, če je pohodil dve ali tri travice. Dolgo ni hotela priti velikanoč, a nazadnje jo je Poldek le dočakal in se peljal z materjo, manjšim Srečkom in sestricama Tilko in Lojzko v Dolinice na počitnice.

Že beseda počitnice je lepa — vsaj tistim, ki so kdaj dneve šteli do njih pričetka — še bolj lepe pa so počitnice same. O zlata prostost! Kako prijeten je zrak na deželi, in solnce sije vse svetlejšo, in sploh je vse lepše, vse, prav vse, pa koliko lepše! Poldek sam ni vedel, kam bi se dejal. Povsodi ga je bilo dovolj, samo v sobi ne! Da je pa tudi skakal in plezal in stikal marsikje, to naj spriča njegova pretrgana naramnica, ki ga je spremljevala na vseh njegovih potih, kdo drug bi ne mogel, ker ga je bilo vse polno tu in tam. To življenje mu je bilo jako všeč, pa iztaknil je še nekaj — nekaj izvirnega, njemu še popolnoma neznanega. Pri sosedu je bil — pa kakih deset minut je sosed gotovo oddaljen od Sivčevih — in tam je videl, kako sta se dva dečka ujčkala na deski, ki sta jo položila čez trdno vrtno ograjo.

„To se pri nas tudi lahko naredi in se mora narediti“, mislil je Poldek in tudi koj sklenil uresničiti svojo misel. Prosil je in moledoval tako dolgo in nadležno in vablivo, da je gospa Sivčeva velela vrtnarju Mihi, naj zadovolji sitneža, pa ujčkalnica mora biti nizka in varna. Miha je imel rad otroke svoje gospôde, še Poldka, dasi mu je v gredicah več škode storil kot krt, črv in bramor celo leto, in je pripravil stalen hlod in tram, kakor je bilo že poprej omenjeno.

Poldek je kar vriskal, dasi je bila vélika sreda, pa mu ni zameriti, zanj so bila to mala nebesa. Saj se je še Sivčevi gospej obraz razjasnil pri pogledu nedolžne otroške zabave. Kaj čuda, da je tudi Srečko pozabil, kaj ima pred usti, presto namreč, in da že predolgo ni vgriznil.

„Mama, Tilka se je že zadosti, še jaz se bodem“, jel je prositi nato.

„Ti boš padel“, ni ga hotela uslišati mati.

„Ne bom ne, boste videli, da ne bom.“

„Počakaj, poklicala bova Miho, da te bode držal, pa se boš še tudi nekoliko poujčkal, no, če že mora biti.“

„O ne, mama, ni treba, sam, sam —“

„Samega te ne pustim, poiščiva raje Miho; kaj bi bilo, če bi se prevrnil in pobil!“

Srečko je bil navsezadnje tudi s tem zadovoljen. Z materjo je šel iskat Miho. Dvema je bila pa razen Srečka ta pot tudi vseč. Mali Lojzki v materinem naročju že, kí je nekako jezno grizla prstek in se po malem pripravljala na jok, pa ne mislite, da je bila nevoščljiva Poldku in Tilki, ampak nekaj bolehnja je bila tiste dni. Pa tudi Poldek si je želel, naj bi ga mati ne nadzorovali in svarili vedno, češ, ako bi bila s Tilko sama, potem bi pokazala, kaj znata. Mati z Lojzko in Srečkom je odšla, „skočko“ je tudi tekel in lajal pred njima, Poldek in Tilka pa sta ostala sama in res pokazala, kaj znata. Da bi ne bila!

Komaj sta bila sama, pa poskoči Poldek in zagoni tram, da se je Tilka komaj obdržala v višavi. To se mu je dobro zdelo, zato drugič še bolj ujučka, pa Tilka omahne in — pade. Pade — pa obmolkne.

Igra je bila končana. Tilka je obležala nezavestna, jokati je moral Poldek, da je priklical mater. Prihitel je tudi Miha in vzdignil Tilko, ki je padla na obraz. Po čelu so se ji kmalu naredile buške, pa to bi še bilo, to bi se še pretrpelo, saj se je tudi kmalu zavedela, ali največ je dobil nosek, njen lepi nosek. Strašno ji je otekel, poklicati so morali zdravnika, ki je rekel, da je nevarno, da je načeta nosna kost, da bode treba vse spretnosti, da ne pritisne rak.

Pa so bile sprijene velikonočne počitnice Poldkove in vse družine Sivčeve! Gospod Sivec tisti dan še ni bil v Dolinicah, pa gospa mu je brzojavila, in drugi dan je prišel žalosten med žalostne.

Poldek je bil preveč živ, prepredrzen tudi, zato je zakrivil tako nesrečo. A odkritosrčen je pa bil! Vse je povedal, vse priznal. Pa kaj bi koristilo tajiti? Prič je bilo več ko dovolj: vse gosi in vse rače ob potočku in v potočku so videle, vse bi ga bile zatožile, da se ni sam zatožil. Pa kazen je vselej manjša, če kdo sam in radovoljno pové, kaj je zakrivil. Poldek ni bil kaznovan — s šibo ali z besedami, a bil je vendar — le kaznovan, kadar je pozneje pogledal svojo sestrico Tilko, ki se ji je vse življenje na nosku, kasneje že nosu, poznal udarec.

Veliki teden se mu je odslej zdel vselej dvakrat žalosten teden.

Prvi venec.

(Spomladnja slika).

Kuku, kuku! pomladnji klic! Kako spreletajo človeka čudno-sladki občutki. Čez dole in gore hodi svatovsko oblečena žena, mlada in krasna, ter trosi po zemlji cvet ob cvetu. Vse živi, vse se giblje.

Hudournik drvi s svojo obilno, sneženo vodo v dol ter priliva nežnemu cvetju. Izpod tenke plasti snega, ki se je še tu in tam trdovratno protivil mogočnim solčnim žarkom, silijo bilke, gleda bujno-zelena trava v lep pomladnji dan.

In koliko kalí je še skritih pod to cvetno zemljo, ki jih sicer ni videti, pa hranijo vendar v sebi celo življenje! To vam je gibanja, dela, snovanja, pretvarjanja! Velikanska delavnica je to, v kateri se vrši vse po stalnih zakonih večnega Stvarnika.

Glej bele zvončke na travniku in noríce! Kako ti pozvanjajo slaveč zorno pomlad. Rmene zlatice, drobne marjetice, krasne deteljice, one bele cvetice, ki tako lepo gledajo z velikim očesom po živi trati, volovska očesa imenovane, glej jih, zdi se ti, kakor da čevrljajo med seboj prijetno, veselo v tebi nerazumljivem jeziku. Hitimo, trgajmo, vijmo vence, saj smo mladí, veseli! Toda nikar preveč, raje naj rasto ter razveseljujejo tudi druge, ki bodo prišli mimo!

Kako to šumi po cvetju! Prvi méd nabirajo po njem bučele. Opazujmo to življenje!

V nežen cvet rije mal hrošč ter se koplje v zlatem cvetnem prahu in jasnih solčnih pramenih, ki se leskečejo po pestrem cvetju, brezskrbna kobilica skače veselo od bilke do bilke ter se veseli novega življenja, od cveta do cveta letajo krasnobojni metulji in 'za njimi se podé veliki in majhni otroci.

Tam iz luknjice je prilezel črni muren. Tudi njega je gnalo na svet izpod zemlje, da se solnči tu gori in vživa krasno stvarjenje. In oni mračnjak — žametni krt — vidite tistole krtino?! Premika se zemlja! — Prst se usipa na stran! Sedaj! — glejte ga črnuha — na svetlem je! Kako hiti sedaj, kako je uren, kako se mu mudi nazaj v podzemeljske rove! Ti radovednež ti, si li tudi ti, ki ne ljubiš svita, hotel gledati krasno pomlad?! O, le oglej si Božji svet, saj ni tu nobenega sovražnika tvojega, samo prijatelji tvoji smo! Nihče te ne čaka z motiko ali lopato! Le oglej si ta svet in nesi poročilo o njegovi krasoti svojim vrlim sodrugom pod zemljo!

Kako čudno opojno dehti iz bližnjega gozda! Kako sušti v vrhovih dreves! Vsak šepet šepeče v slavo Stvarniku, v slavo pomladi.

Temna zelen se je zlila čez vso naravo. Kakor morje v lahnem vetriču veje in se ziblje tisočero listov in cvetov na praznično okinčanem drevju. Kako življenje!

Veselo se razlega ptičji spev; kako to gre do srca! Ti glasi dajejo naravnemu obrazu tisti neizrečni mik, ki se srcu tako priliga, bodisi vese-

lemu ali žalostnemu. Božji dih veje po vzdušju. O tudi v naša srca se ulega mir, sladki mir in s tem življenjem postajamo živeji mi sami ...

„Čiv, čiv, fiču, fiču, čiv, čiv, čiv, fiču, ček!“ se razlega iz nevtrudljivega grla po odbegli zimi zopet veselega ščinkovca, ki znaša gnezdo, to mehko postelj za nežne mladiče. Kako umetno, kako lično! In ko se v njem zgodé mladiči, tedaj pa bode oživel gozd še bolj. To bode petja, to bode življenja, veselja!

Vidite onile brinov grm na prisojnem bregu? Nedorložno se igrajo poleg njega mladi zajčki, a ob njih stoji skrbna varhinja — stara zajka na straži. Le pogledjte jo, kako se skrbno ozira okoli, da li ne preti kaka nevarnost. Glejte, klofutnila je mladega zajčka, ki se je vedel poredno, nesposobno. Dobra mati!

A tam pod grmom, skritem v zatišju, pobožno in ponižno dviga glavico dišeča vijolica. Kako to diši! O, pomlad, krasna si in večno lepa, kot je od vekov lep mogočni Stvarnik tvoj.

A ko te tako gledam, zorna pomlad, me nakrat napade duh otožnosti. Temni zastori padajo raz moje mladostne slike in vrt lepih a tudi žalnih spominov mi vstaja v duši.

Tam gori ob robu gozda sem letal kedaj za našo Dimo. Ljubil sem jo in kaj bi je ne bil, saj me je tako rada ubogala na paši. Kar sama se je vračala, jaz pa sem sedel poleg sestre na travniku in govorila sva mnogo in radovala se, kakor se more človek radovati le v detinskih letih.

„Kako prijetno bi bilo tako med cvetjem počivati in umreti!“ rekla mi je sestra nekoč, ter mi stresla poln predpasnik prvega cvetja v naročje. Čudno sem jo pogledal, a odgovoril nisem ničesar.

In zopet drugokrat: „O, da še živé najina mati! Kako bi jih oveselila s prvim cvetjem, katero so prav tako ljubili, kakor je ljubim jaz. Nabrala bi ga veliko, veliko; nič bi se mi ne smililo, da je trgam, saj bi bilo za mater, in vsula bi jim ga pred noge. Poljubili bi me v čelo in bili bi srečni in veseli!“

Ob tem se je obema tako v živo obudil spomin na ljubo mater; obema so se nakrat udrle solze po licu in molčala sva oba, potem se nekoliko utolažila, a jokala sva zopet ...

Dima se je pasla okolu naju, pa kmalu se pripasla blizu, zasopihala je ter položila svojo težko glavo meni na ramo in me nekam sočutno gledala, kot bi hotela reči: „Kaj žalujeta, ko je svet vesel in tako lep!“

Otresel sem se žalosti, utolažil sestro, pa sva zapela, da je mogočen odmev letel po gozdu.

„Čuješ li kukavico? Ku-ku! Jedenkrat, dvakrat, desetkrat je zakukala. Dolgo bodeva živela!“ vskliknila je ter se detinsko veselila.

Utrgala je potem marjetico, pa trgala od nje listič za lističem govoreč: Nebesa, vice, pekel. Nebesa — vice, nebesa. O, k mami v nebesa prideva“, veselila se je!

Blažena leta otročja! A žal, da je tako hitro minila ta rajska doba detinske sreče.

Prišla je zima in prišla je pomlad. Sestra je ležala med prvim cvetjem, katerega sem ji nabral jaz s krvavečim srcem — bila je mrtva, oh zares mrtva!

Prvi venec sem ji spletel takrat iz prvih pomladanskih cvetk, pa sem ji ga položil okolu glave. Kakor mramornat kip rajskega angelja se mi je zdela, ko je ležala v beli obleki na mrtvaškem odru.

Od takrat pa sem bil kmalu sam, sam na vsem Božjem svetu.

Zato sem otožen, ko gledam v pomladnji pestri cvet, saj se spominjam angeljsko dobre sestre in prvega svojega venca.

Ti pa, mladina, uživaj pomlad, saj je lepa kot ti, dokler ti je srce čisto, kot je čist pomladnji cvet.

Andr. Rapč.

Če storiš črtu dobro, ti povrne s peklom.

(Iz češčine.)

Gospa botra“, je rekla nekoč volkulja lisici, „ve lisice imate primeroma z nami volkuljami mnogo prijetneje življenje. Vi se poslužite svoje hitrosti in prekanjenosti ter se izognete pri ropanju vsem ljudskim nastavam. Mi volkovi živimo z močjo in nasilstvom, in če nas zasači pri našem delu človek, nas ubije s kijem ali ustrelji. Jaz sem itak že stara, a moji potomci bi se od tebe in tvoje prekanjenosti mnogo naučili. Skaži mi prijateljstvo in vzemi moje otroke k svojim v šolo! Vse volče pokolenje ti bo za to hvaležno, in prvi kos, katerega dobimo po prekanjenosti, od tebe naučeni, položimo v znak hvaležnosti k tvojim nogam.“

Lisica se je nasmejala in rekla: „Tako! Volk in hvaležnost! Če bi vas naučila svojih zvijač, tedaj bi mi, ker ste močnejši kakor jaz, pobrali najboljše kosove in končno požrli še mene. Zlobni volk ne more biti hvaležen.“

— c —

Prihod spomladi.

Spomlad priklila je na dan,
Vzbudila se je Vesna;
Zelena zopet je ravan,
In soba je pretesna.

Kako čarobno že žari
Nad nami se modrina!
Kako prijazno se smeji
Oživljena dolina!

Gorkejšje zopet solnčni soj
Na jasnem žgè oboku;
Otrók vesel igra se roj
Na trati pri potoku!

S cveticami se tla polné,
Drevesa zelenijo,
Nam kvišku dvigajo srce,
K vstajenju nas budijo.

Stanko Ivanov.

LISTJE IN CVETJE.

Opazujmo naravo!

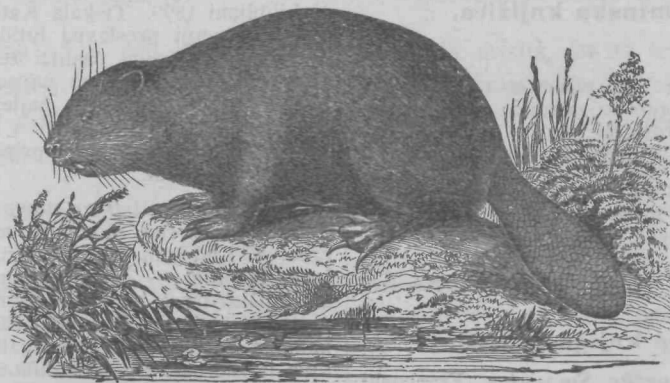
II. Živalski repi.

(Po ruskem priredil *Brinjós.*)

Podgana vlačí za sabo gol, raven rep, podoben tanki palčici, s katerim vzdržuje ravnotežje kakor glumači na vrvi. Kako urno vam spleza živalica po zidu in se vsede na tanko, napeto vrvico! Rep ji visi navzdol in le malce pomajeva z njim sem in tja: to je znamenje, da sedi trdno. Najedenkrat pa se začne gibati dolgi rep kakor nihalo stenske ure; vedno hitrejši in širši postajajo nihljaji; naposled se giblje že tako urno, da mu ni mogoče slediti z očmi, prav kakor šprikle na kolesu mimo nas brenččega biciklja: podgani je najbrž zdrsnila nožica s tanke vrvi in vzdržuje si z nihanjem repa ravnotežje, da ne pade na tla, ali se bo pa pognala na kos slanine, ki visi visoko nad njo.

Dolgi, oprijemljajoči se repi ameriškanskih opic so dobro znani. Opica ga more oviti večkrat okrog veje, in v taki legi ne drži z njim le svojega telesa, ampak dostikrat še nekaj tovarišic. Žive mostove, katere razpnejo le-te opice z drevesa na drevo, z veje na vejo, čez potoke in brezdna, napravijo s svojimi telesi s pomočjo rok in osobito s pomočjo vitkih repov: repe zvežejo druga z drugo kakor vrvi, le s to razliko, da morejo te vrvi same zavozlati in razvozlati.

Izmed plazečih se živalic v naših krajih je posebno rep ljubke veverice zanimiv. Njen dolgi, košati, kakor na dva dela razčesani rep je zelo podoben pihljači kurjega peresa. Zaženite v zrak trdo kurje pero, in videli bode,te, kako hitro bo frčalo na daleč in kako počasi in rahlo bo padlo na tla. Tako deluje tudi veveričin rep: on pomaga živalici, da lažje preskoči z drevesa na drevo in jo obvaruje prevelike nesreče, ako pade z visočine na tla. Prizdignivši rep v ravno črto s truplom, zdrkne po zraku kakor puščica, izstreljena iz loka. Rep je pa tudi veveričin topli plašček; skrivši se na drevesu med rogovile, ki jo varujejo od strani mrzlega vetra, privihne rep visoko po hrbtu, da ji burja od nobene strani ne more do živega.

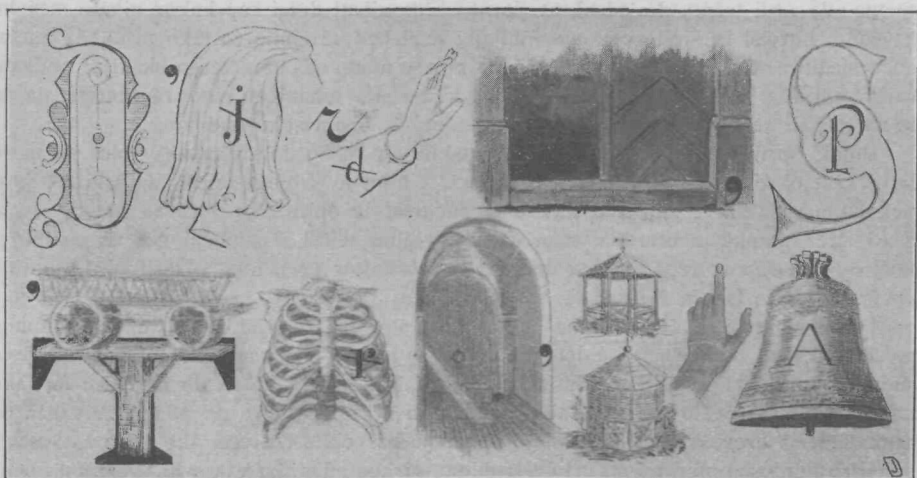

Bober.

Do cela poseben pa je rep bobrov. Podoben je dolgi in ploščati pogači, a pokrit je s trdimi luskinami. Mesnati del repa sestoji iz zelo močnih mišic; zategadelj more bober svoj rep z izvanredno močjo gibati navzgor in navzdol. Po svojem opravku nas spominja

bobrov rep najbolj na kij, s katerim se zabijajo koli v zemljo. Bober dela svoje gnezdo v globinah pod kupom lesa, a vhod do njega nahaja se pod vodo. Spomladi, ko reke in jezera narastejo, bila bi odprtina v bobrovo zavetišče pregloboko pod površjem, a nasprotno, po leti, ko voda upada, bil bi vhod v luknjo nakrat na suhem, in sovražne zveri bi prišle prav lahko do gnezda. Toda, da se bobru ne pripetijo te neprilike, zgradi si okrog svojega doma jez, s katerim popolnoma pridržuje vodo. Ako onstran jeza v reki ali v jezeru voda upada ali pa narašča, to njega bore malo briga, kajti krog svoje „hišice“ ima umetno zgrajen ribnik. Kadar pa dela bober jez, potrebuje posebno močni rep. Z ostrimi zobmi obteše iz mladega drevja kole, katere z repom, kakor s kakim kijem, zabija v zemljo. Med kole prepleta bober protja in nasiplje vmes zemlje in blata, a vse to zopet stolče v trden zid s svojim — repom.

⇒ **Rebus.** ⇐

(Rešitev rebusa in imena rešilcev v prih. listu.)

Spominska knjižica.

4.

V spomin Vam pišem in v slovó
Morda oboje bo zajedno . . .
A srce pravi mi také,
Da se ne ločimo za vedno!

Razstanek tu — sestanek tam,
Določena je vsemu dóba . . .
Če tu ni več sestanka nam,
Pa vidimo se — onkraj groba!

Milka Posávská.

Nove knjige in listi.

1. *Nove lurške Šmarnice.* Francoski spisal Henrik Lasserre. Z dovoljenjem pisateljevim poslovenil Janez Godec, kapelan.

V Ljubljani 1899. Tiskala Katol. Tiskarna. — Kar obstoji preslavna lurška božja pot, so pobožni Marijini častilci že tam prejeli brez števila milostij, ne navadnih, marveč čudežnih milostij. Venec najlepših in najzanimivejših je lepo spleten v teh letošnjih šmarnicah. Prav toplo jih priporočamo tudi mladim čitateljem.

2. *Voščilni listi za novo leto, godove in rojstne dneve.* Slovenski mladini v porabo. V Ljubljani 1898. Založil in prodaja Janez Giontini. — Že iz naslova je videti, da se knjižica ozira na vsakovrstne potrebe te vrste; če je toraj kdo kdaj sam v zadregi, kako in kaj bi voščil, pomagala mu bo gotovo iz zadrege. Posebne duhovitosti seveda ni pričakovati pri malih voščilcih.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. — Uredništvo in upravníštvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.